

במצח נחושה הם שיקרו לך בפנים — כדי להסתיר את האמת על שוד כספך

באולמות סגורים (עם או בלי שלחנות ערוכים), ובמגרשים פתוחים. אסיפה פומבית המאורגנת באולם עולה לפעמים על ארבעת אלפים לירות, אך בממוצע ההוצאות עבור האולם, הקישוט, הרמקולים והעובדים אינו עולה על שלושת אלפים לירות. בעד 127 אסיפות כאלה שולמו, איפוא, במשך שבוע אחד, 371,000 ל"י.

לפי נסיון המפלגות, אסיפות פומביות במגרשים פתוחים אינן עולות הרבה פחות מאסיפות באולמות סגורים. על-סמך הנתונים שנמסרו עלידי גזבר רפ"י, עורך-הדיון משה חביב, השתמשה הרשימה לצורך אירגון אסיפות פתוחות אלה בקבלן, ואז עלתה אסיפה פומבית במגרש פתוח 2,800 — 2,700 לירות. המחיר היה גבוה מדי בשביל רפ"י, לכן ויתרו על הקבלן, התחילו לארגן אסיפות מסוג זה בכוחות עצמם והצליחו להוריד את מחירן עד אלפים לירות. במחיר זה נכלל מחיר התקנת רמקולים (300 לירות רמקול אחד), בניית במה, קישוט, תאורה וכו'.

אנשי רפ"י אינם טירונים במקצוע התעמולה ההמונית. הם אותם האנשים שאירגנו את תעמולת הבחירות של מפא"י במשך שנים רבות. אין גם חשד שהם שילמו בעד אירגון אסיפה פומבית יותר מאשר שילם המערך. יוצא, שהאסיפות מתחת לכיפת השמיים בשבוע אחד עלו למערך 254,000 ל"י.

לפי המודעות שהתפרסמו בעיתונים ערך המערך באותו שבוע 450 חוגי-ביית. המחיר ששולם למארחים, כהחזרת ההוצאות, הוא 70 לירות בממוצע. חוגי-הביית עלו, על כן, 31,500 ל"י.

שבוע אחד של "הסברה בעל פה" על כל צורתיה, זלל לפי חשבון זה 694,655 לירות. במשך שבוע בלבד זה עבר המערך פעמיים וחצי את התקציב הרשמי שהוצא, לדברי גזבריו, במשך כל תקופת מערכת הבחירות על סוג זה של הסברה.

★ ★ ★

כמה עלו הפעילים?

כיום המגוון ביותר נכלל בסעיף אחר, הנקרא בתקציב הרשמי של המערך "המש" כורות והתנאים הסוציאליים של העובדים". לדברי ראשי המערך, הסתכם סכום זה עד יום-הבחירות בהסדרות ב"411,944 ל"י.

בתל-אביב לבדה עובדים באופן קבוע במגוון הבחירות של המערך 600 איש. יחד עם ירושלים וחיפה מגיע מספר העובדים ל-1200 פעילים, המקבלים שכר חודשי מלא. השכר הממוצע, יחד עם התנאים הסוציאליים, מסתכמים ב"800 לירות לחודש. במשך שלושת חודשי מערכת-הבחירות עולה כל אחד מפעילים אלה למערך 2400 לירות.

ההוצאה בשלוש הערים הגדולות, לפי חשבון פשוט, היא 2,880,000 ל"י — פי שבע מן הסכום עליו הוכרו בתקציב הרשמי.

פרט לשלוש הערים הגדולות היו למערך עוד 681 סניפים במערכת הבחירות להסדרות.

הזעיר של 224,745 לירות. הוצאה אחת אינה ניתנת לחיכוך: הכספים ששולמו בעד הטיולים ההמוניים באגד. לפי נתוניו של הקואופרטיב נערכו 650 נסיעות של המערך: 75 אתרו כטיולים, היתר כנסיעות לכינוסים פומביים. בעד השירותים קיבל אגד מהמערך סכום של רבע מיליון לירות — עולה, לבדו, על כל הסכום המפורט בסעיף "רכב, נסיעות ואש"ל".

אלא שהכספים ששולמו לאגד הם רק חלק מההוצאות על הנסיעות שאירגנו דרכו. ב"490 הטיולים השתתפו בערך 19,600 אנשים. כל אחד מהם קיבל ארוחת-צהריים במסעדה, וארוחות נוספות במשך יום שלם של נסיעה. שולמו עבורו כרטיסי-כניסה לאתרים ולמקומות-בילוי. התקציב לאיש היה כעשרים לירות ליום. ההוצאה, לפי חשבון זה: 392,000 לירות.

160 הנסיעות באוטובוסים וכינוסים ואסיפות פומביות בכל חלקי הארץ מחייבות חשבון שונה: בנסיעות אלה הועברו 4800 איש, ועל כלכלת כל אחד מהם הוצאו, בממוצע, חמש לירות. יחד: 24,000 לירות.

כך הגיע הסכום הקשור בנסיעות אגד ל-666,000 לירות, והוא אינו כולל את כל הטיולים שאורגנו ביד רחבה על-ידי המערך. כי מלבד אגד השתמשו המארגנים באוטובוסים המקשר ודו. באוטובוסים של חברות-התיירות ובמשאיות. סכום זה עולה פי שלוש על כל התקציב המיועד לנסיעות ולאש"ל.

אלא שהסכום של 666 אלף לירות עדיין רחוק מהמציאות. שכן אי-אפשר לדבר על ההוצאות לתחבורה, מבלי לקחת בחשבון את צי-הרכב העובד במערכת-הבחירות, העובד מזוי יום-ביומו.

את החשבון החשוב הזה אפשר לבסס על הנתונים הקשורים בבחירות הקודמות לכנסת. בבחירות 1961 עבדו עבור המפא"י, במשך כל מערכת-הבחירות, 600 מכוניות ליום. אפשר להניח שהפעם הושכרו מכוניות במספר לא קטן מזה.

מצאת המכוניות האלה הושכרה עם נהגים צמודים. כ"300 מכוניות נוספות הוצמדו לפעילים שונים. המכונית עם הנהג עלתה בבחירות 1961 80 לירות בממוצע ליום. המחיר ליום-השכרה של מכונית ללא נהג היה, לפני ארבע שנים, 40 לירות בממוצע. מאז לא ירד מחיר-השכרה.

אם כן, עולה מכונית אחת ליום של מערכת-הבחירות 60 לירות בממוצע. המכונית נמצאת בשימוש במשך 90 יום — כלומר: הוצאה של 5400 לירות למכונית. סכום גדול-למדי, שדחף מפלגות עניות יותר, כמו מפ"ם, לקנות מכוניות חדשות ולמכור אותן בהפסד גדול אחרי הבחירות, במקום לשכור מכוניות לתקופה זו.

החשבון של השכרת 600 מכוניות לתקופה של שלושה חודשים מסתכם, אם כן, בסכום נכבד מאד: 3,240,000 לירות. עד הבחירות להסדרות הוצאו שני שלישי מהסכום הזה: 2,160,000 ל"י. לפיכך אפשר לומר: החשבון החלקי של הסעיף הקרוי "רכב, נסיעות ואש"ל" הגיע לסכום של 2,826,000 לירות. גם סכום זה אינו ממצה עדיין את המציאות כולה, אך הוא הרבה יותר קרוב לאמת מאשר הסכום של 224,745 ל"י, עליו הצהיר גזבר המערך.

★ ★ ★

חצי קילומטר של טימטום

סעיף הבא בתקציב-הבחירות של המערך צנוע לא פחות מהסעיף הקודם. נאמר בו, ש"שעדי הבחירות בהסדרות הוציא המערך על פירסומת והסברה-בכתב פחות ממיליון לירות. ליתר דיוק: 879,762 ל"י.

פריט אחד בסעיף זה הן המודעות בעתונים. כאשר החליטו דוברי המערך לפרסם את תקציבם הצנוע, לא עלה על דעתם שאיש יטרח למדוד את המודעות האלה, ולחזא את הסכום האמיתי ששולם עבורן.

העבודה הזאת נעשתה במערכת העונם הזה. עם סרגל ביד נמדדו כל מודעות המערך, שהתפרסמו בעתונים יומיים בעברית ובגירוזים פוסט. בתקופה בין ה'1 ל'15 בספטמבר. במשך שבועיים בלבד התפרסמו 20,491 אינצ'ים של מודעות — חצי-קילומטר של דברי-התרברבות, טימטום או השמצות.

בעזרת מחירון המודעות לכל עתון ועתון, בהבדלים בין העמודים הפנימיים והחיצוניים ובין ימי חול ושבתות, התקבל מחיר מודעות אלה: 168,913 ל"י. כדי לקבל תמונה אמיתית של הוצאות המערך על מודעות-הפירסומת בעתונים, יש להכפיל בארבע את הסכום הזה, המתייחס לשבועיים בלבד. יתקבל סך של 675,652 לירות.

סכום זה אינו כולל שטח גדול של עתונים לוועזים. למעשה שולטת מפא"י במרבית עתונים אלה, אך מבחינה מינהלית היא מופיעה בהם כשותף עם גורמים אחרים. בכל העתונים האלה משלם המערך עבור המודעות כמו כל לקוח אחר.

בכל שמונת היוםמונים הלוועזים התפרסמו מודעות-המערך בגודל לא קטן מהמודעות שפורסמו בגירוזים פוסט. בתקופה שבין ה'1 ל'15 בספטמבר הגיע שחי המודעות של א"ת בגירוזים פוסט לכעשרת אלפים לירות. הסכום המשוער, ששולם באותה התקופה לעתונים לוועזים אחרים: 80 אלף לירות. בעד כל התקופה שקדמה ליום הבחירות בהסדרות, קנה המערך בעתונים הלוועזים מודעות-פירסומת בסך 320,000 ל"י, לפחות.

כך אפשר להגיע לסכום של 995,652 לירות. בפרט זה בלבד, צורת-פירסומת הבולטת לעין לא פחות ממודעות בעיתונים, היא הדבקת לוחות וכתובים על 700 אוטובוסים של דן. גם פה אפשר לאתר את הוצאות המערך בדייקנות רבה.

תחילת מערכת הבחירות הציעו ראשי המערך לאגד סכום עגול של 100 אלף לירות, למיכנע-פירסום באוטובוסים. מסיבות שונות לא התקבלה ההצעה, והמערך היפנה אותה לדן. הפעם התקבלה העיסקה, ולקופת דן שולם סכום של מאה אלף לירות. הסכום הזה כולל את לוחות-הפירסומת שהודבקו על גבי האוטובוסים, וכתובים מצוירים שהודבקו בתוכם. הוא לא כולל את פירסומת המערך על גבי כרטיסי הנסיעה. לדברי הנהלת דן, שילם המערך תמורת הפירסומת על הכרטיסים 50 אלף לירות נוספות.

הכסף ששולם לדן, יחד עם הכסף ששולם לעיתונים השונים, עולה על הסכום של 1,140,000 ל"י. די בו כדי להוכיח את השקר הכרוך בסעיף "פירסומת והסברה בכתב", בתקציב הרשמי של המערך, אך הוא אינו מספיק כדי להבין מהו הסכום האמיתי שהוצא על-ידי המערך למטרות זאת.

אין בו מחיר רבבות טונות של נייר, עליו הודפסו מודעות ענקיות, שכיסו את לוחות הפירסומת בכל הארץ, והוצאות דפוס והדבקה של הפלאקטים האלה. אין בו מחיר העיתונים המיוחזים שהוציא המערך לצורך מערכת הבחירות בלבד. אין בו גם הוצאות עריכה והדפסה של אלפי חוברות צבעוניות, שהוצאו בתריסר שפות ובתפוצה כה גדולה, שאפילו המנגנון העצום של המערך לא הצליח לחלק אותן.

ההוגמה האופיינית לבלבול מריב-עושר: באסיפת הבחירות שהתקיימה לפני כשבועיים בזכרון-יעקב ליוצאי תימן, חולקו למשתתפים חוברות של אהרון בקר — הכתובות באידיש.

★ ★ ★

763 אסיפות

עוף צנוע יותר בתקציב הרשמי של המערך מתייחס להסברה בעל-פה, ומתכוון לאסיפות פומביות, כינוסים וחוגי-ביית. לפי הסעיף הזה עלו כל הפעולות האלה 291,703 לירות בלבד.

במשך שבוע אחד — שבוע רגיל בהחלט במערכת הבחירות — בין השלישי לתשיעי בספטמבר, נערכו 763 אסיפות וכינוסים של המערך, שעליהם הודיעו המפלגות במודעותיהן בעיתון דבר. שני שלישים היו אסיפות וכינוסים במודעות של ההסתדרות, שמחיר עריכתם היה קטן יחסית. המחיר ששולם בעד אירגון כל אסיפה כזאת היה חמישים עד מאה לירות — 75 ל"י בממוצע. כל האסיפות מסוג זה, שמספרן 509, עלו במשך שבוע אחד 36,155 ל"י. 254 האסיפות הנוספות היו אסיפות פומביות, שיש לחלקן באופן שווה לשני סוגים:

יש ביניהם סניפים גדולים כמו באר-שבע או אשקלון, בהם עובדים עשרים או שלושים איש בשכר. לעומת זאת אין אף סניף שבו עובדים במשכורת מלאה פחות משני אנשים. ממוצע צנוע ביותר: שלושה שכירים לסניף, אך גם לפי מספר זעיר זה יוצא, שמתוך שלושת הערים הגדולות פעלו בשכר מלא, לפני הבחירות להסדרות, 2043 אנשי-מנגנון של המערך. משכורתם בתקופת מערכת הבחירות הגיעה ל"4,807,200 ל"י בקירוב. הסכום הכללי, לכל תקופת הבחירות גדול פי עשרים מהסכום עליו הוכרו בתקציב.

★ ★ ★

הביקור של שתי לירות

מספר נוסף הראוי לבדיקה: לפי התקציב הרשמי של המערך, הוקצבו לכל התקופה, עד הבחירות להסדרות, 1,347,865 ל"י לכל הסניפים.

אחד מתפקידי הסניפים במערכת הבחירות הוא עריכת בקורי-ביית בכל הארץ. לדברי דובר המערך, הגיעו פעילי מפא"י ואחדות-העבודה למספר פנטסטי של בקורי-ביית — חצי מיליון בקורים.

לפי העדויות שנתקבלו בבתים, למשל, שילם סניף המערך בעיר זו בעד כל בקורי-ביית שתי לירות במומונים. אין מקום לחשד, שסניפים אחרים בארץ היו מקופחים לעומת בתים. אותו סכום בדיוק שולם גם שם "למתנדבים": שתי לירות בעד כל שיחה בביתם של הבתורים.

אם כן, עלו בקורי-הביית, לפי החשבון של המערך עצמו, מיליון לירות במומונים. (חסשך בעמוד 25)